

Yaşantısal/İnsancıl, Yapısal ve Psikoanalitik Aile Danışmanlığı Kuramları ile

Vavien Filminin Analizi

Experiential/Humanistic, Structural and Psychoanalytic Family Counseling Theories and Analysis of Vavien Movie

Ramazan DEMİR^a, Aykut KUL^b, Ayşe Nur KATMER^c, Eyyüp ÖZKAMALI^d

Article Info/Makale Bilgi

Received/Alındı: 04/11/2021

Accepted/Kabul edildi: 16/12/2021

Anahtar kelimeler:

Aile danışmanlığı kuramları, yaşantısal/insancıl-yapısal-psykoanalitik, Virginia Satir-Salvador Minuchin-Murray Bowen, Vavien, film analizi.

Keywords:

Family counseling theories, experiential/humanistic-structural-psychoanalytic, Virginia Satir-Salvador Minuchin-Murray Bowen, Vavien, movie analysis.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Vavien filminin aile danışmanlığı kuramları ile analiz edilmesidir. Belirlenen amaç doğrultusunda öncelikle, kuramsal çerçevenin yer aldığı giriş kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda yaşantısal/insancıl, yapısal ve psikoanalitik aile danışma kuramlarına ve ilgili temsilcilerine yer verilmiştir. Daha sonra Vavien filmi ve filmin ana karakterleri tanıtılmıştır. Devamında filmdeki ana karakterler, filmin geneli ve örnek sahneleri analiz edilmiştir. Analizde yaşantısal/insancıl kuramdan Virginia Satir, yapısal kuramdan Salvador Minuchin ve psikoanalitik kuramdan Murray Bowen kullanılmıştır. İnsancıl/yaşantısal kuram perspektifinden aile dengesi, kendilik değeri, iletişim biçimleri ve etkilenme tekerleği kavramları ile analiz yapılmıştır. Yapısal kuram perspektifinden aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, gruplaşma/güç/koalisyon, aile haritası kavramları ile analiz yapılmıştır. Psikoanalitik kuram perspektifinden benliğe farklılaşma, üçgen, kuşaklar arası aktarım, genogram, aile yansıtma süreci kavramları ile analiz yapılmıştır. Son olarak, çalışma sonuç bölümü ile tamamlanmıştır. Çalışmanın bu alanda eğitim alan uzmanlara katkısının olacağı değerlendirilmektedir. Yine, benzer yapıya sahip ailelerle çalışılırken terapötik amaçlı olarak Vavien filmi ve analizinin kullanılabileceği düşünülmektedir.

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the Vavien movie with family counseling theories. For the determined aim, firstly, the introduction of the theoretical framework is included. In this part, experiential/humanistic, structural and psychoanalytic family counseling theories and related representatives are included. Later, the Vavien movie and the main characters of the movie were introduced. Subsequently, the main characters in the film, the overall film and sample scenes were analyzed. In the analysis, Virginia Satir from the experiential/humanistic theory, Salvador Minuchin from structural theory and Murray Bowen from psychoanalytic theory were used. Analyzes were made with the concepts of family homeostasis, self-esteem, communication styles and the wheel of influence from the perspective of humanistic/experiential theory. Analysis were made with the concepts of family structure, subsystems, borders, grouping/power/coalition, family map from the perspective of structural theory. Analyzes were made with the concepts of differentiation of self, triangle, multigenerational transmission, genogram, and family projection process from the perspective of psychoanalytic theory. Finally, the study was completed with the conclusion part. It is considered that the study will contribute to the experts who are trained in this field. Again, it is thought that Vavien film and analysis can be used for therapeutic purposes while working with families with similar structures.

^a Uzm. Psk. Dan., Milli Eğitim Bakanlığı, Email: rdemir3303@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3864-558X>

^b Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Email: aykutkul@gantep.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2851-2222>

^c Uzm. Psk. Dan., Milli Eğitim Bakanlığı, Email: anurcetin@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2733-9325>

^d Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Email: ozkamali@gantep.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3534-018X>

Giriş

Aile toplumu oluşturan en küçük yapı taşı olarak bilinmektedir. Sağlıklı bir toplumun oluşması için sağlıklı ailelerin varlığı çok önemlidir. Aile yapısı, içerisindeki bireylerin birçok ihtiyacını da gidermektedir. Ailedeki her birey ihtiyaçlarını karşılarken birçok aile üyesi ile de birlikte hareket etmek durumunda kalabilmektedir. Çünkü aile içindeki her birey birlikte bir sistemin parçası olduğu için birbirini etkileyebilmektedir. Aile fertleri sadece bireysel ihtiyaçlarını karşılamamakta diğer aile fertlerinin de ihtiyaçlarını karşılamasına destek olmak durumunda kalmaktadır. Gerek bireysel gerekse birlikte var olmanın aynı anda gerçekleştiği ailede bu durumun oluşması; aile üyelerinin isteklerinin, ihtiyaçlarının, beklentilerinin vb. karşılanması her zaman istenilen şekilde olmayabilmektedir. Böyle durumlarda ailede bazı sorunlar ortaya çıkabilmekte ve aile üyelerinin isteklerine cevap vermede zorluk yaşamakta ve işlevselliğini kaybedebilmektedir. Bu durumlar oluştuğu zaman aile işlevselliğinin yeniden kazanılabilmesi için de aile yeniden düzenlenme içine girebilmektedir. Bu düzenlemeyi yaparken birçok yol denenebilmektedir. Bu yollardan bazıları kendi içinde sorunu çözmeye çalışma, yakınlardan yardım alma, profesyonelden yardım alma şeklindedir. İşte profesyonel bir desteğin sağlanıp ailenin yeniden düzenlenip işlevsel hale gelebilmesi için aile danışmanlığı hizmeti devreye girmektedir. Aile danışmanlığı yaklaşımları kendi perspektiflerinden ailedeki sorunu ele almakta ve buna yönelik müdahalede bulunmaktadır.

Yaşantısal/insancıl yaklaşım bireyin biricik olduğuna inanan, var olan kapasitesini açığa çıkarmaya çalışan, özgür seçim yapmasına odaklanan, kendini gerçekleştirmesini önemseyen; spontanlığı, eyleme geçmeyi, şimdi ve buradayı, varoluşu, güveni kilit gören bir yaklaşımdır. Yaşantısal/insancıl yaklaşım geçmiş yerine şimdi ve buradaya önem verirken içgörü ve yorumlama yerine de yaşantı odaklı olmaya, eyleme geçmeye değer vermektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008). Yaşantısal/insancıl yaklaşım temelde ailedeki her üye kendini gerçekleştirme kapasitesini kullanabilirse aile de sağlıklı bir yapıya bürünür ve tam olarak işlevde bulunabilir (Nazlı, 2014). Yaşantısal/insancıl yaklaşıma göre ailedeki problemlerin kaynağını kendini gerçekleştirmesine, kendi potansiyeli açığa çıkarıp kullanmasına izin verilmeyen ya da desteklenmeyen aile fertleri oluşturmaktadır. Ailede önemli olan her bireyin kendini ve özellikle duygularını ifade etmesine olanak tanımaktır. Aile bu bakımdan her ferdinin büyümesine, gelişmesine, kendi potansiyelini sergilemesine, kendisini ifade etmesine olanak sağlamalıdır (Nichols ve Schwart, 1998). Yaşantısal/insancıl yaklaşımın amacı, her aile üyesinin kendine yetebilen özerk bireyler olmasını ve duygularını ifade etmesini sağlamaktır (Carlson, Sperry ve Lewis, 1997).

Virginia Satir'in yaklaşımında varoluşçu ve hümanistik yaklaşımın izlerini görmek mümkündür. Bu açıdan Satir yaklaşımı aile bireylerinin kendi seçimlerini kendilerinin yapabileceğini ve "şimdi ve burada" ya odaklanmak gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca yaklaşımda gelişimsel modelin izlerini görmek de mümkündür. Çünkü bu yaklaşım, insanları eş değer kabul etmekte ve hislerini ifade etmelerini önemsemektedir. Bununla birlikte Satir yaklaşımı sistem yaklaşımını da temele almaktadır. Satir yaklaşımı aileyi bir sistem olarak görmektedir. Satir yaklaşımının bazı yönleri ile yapısalcılardan etkilendiğini görmek de mümkündür (Cheung, 1997; Innes, 2002; Satir, Banmen, Gerber ve Gamori, 1991; Swingewood, 1998). Satir aile üyelerinin duygularının farkında olmasına ve bunları ifade

etmesine büyük önem vermiştir. Eğer aile üyeleri duygularının farkında olmazsa ya da farkında olup ifade etmekten kaçınıp bastırırsa bu durumda aile arasındaki iletişim zedelenir, ailede kopukluk yaşanmaya başlar ve semptomlar oluşabilir (Satir, 2017). Satir'in yaklaşımına göre ailede dört boyut çok önemsenmektedir. Bunlar, ailedeki her bireyin kendine ilişkin değeri, aile içindeki iletişim örüntüleri, ailenin topluma ilişkisi ve aile içindeki oluşturulmuş kurallardır (Murdock, 2012). Satir her aileyi kendine özgü kuralları, işleyişi, rolleri, iletişim örüntüleri, sorunlarla baş etme tarzları vb. yönleri ile kendine özgü olarak değerlendirmektedir (Satir, 2016).

Yapısal aile yaklaşımına göre ailenin kendine özgü bir yapısı vardır. Ailenin yapısı aileyi de etkilemektedir. Özellikle ailedeki yapının iyi organize edildiği aileler sağlıklı bir gelişim gösterirken bunu sağlayamayan aileler sağlıklı bir şekilde yürünebilmektedir. Dolayısıyla, ailenin işlevselliğini aile yapısının organizasyonu belirleyebilmektedir (Gladding, 2012). Yapısal yaklaşım, bireyin tek başına değil de birlikte diğerleri ile yaşadığını belirten, bireyi içinde bulunduğu sosyal çevre içerisinde değerlendirmek gerektiğini ve aileyi içindeki üyelerinin toplamından daha büyük bir birim olarak nitelendiren bir yaklaşımdır (Fıfıloğlu, 1992). Yapısal aile yaklaşımına göre ancak ailenin tüm sisteminin aile üzerindeki etkisi ortaya konulduğunda ailenin yapısı anlaşılır. Bu yaklaşım, aile yapısını, aile üyeleri arasındaki etkileşimi, sınırları ve alt sistemleri incelemeye odaklanır (Nichols, 2013). Yapısal aile yaklaşımının üç ana stratejisi vardır. Bunlar: semptomu, aile yapısına ve ailenin gerçekliğine meydan okumak olarak ifade edilmektedir (Minuchin, 1974).

Salvador Minuchin (1974), aileyi alt sistemlerden oluşan, yerine getirmesi gereken gelişim görevleri olan ve kendine özgü kuralları ve rolleri barındıran bir yapı olarak görmektedir. Minuchin (1974), ailenin kendine özgü yapısını iyice kavramak için aile içindeki etkileşim örüntülerini iyice analiz edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için aile üyelerinin kiminle, nasıl ve ne zaman etkileşime geçtiğini incelemek gerekir. Bahsedilen etkileşim örüntülerinde sıkıntılı olan ailelerin yapıları da bozulmaya başlar. Sağlıklı ailenin yapısını değiştirmek için aile üyeleri arasındaki bu etkileşimin yeniden yapılandırılması gerekir.

Psikoanalitik aile yaklaşımı, önceki kuşaklardaki aile yaşantısının şimdiki aile üzerinde etkili olduğunu ve ailenin duygusal sistemi üzerinde durmanın önemli olduğunu savunmaktadır. Bu açıdan, önceki kuşaklardaki özelliklerden şu anki aile üyelerinin nasıl etkilendiği önemsenir (Sharf, 2008). Bu yaklaşımın amacı, aileyi bilinçdışının sınırlamasından uzaklaştırarak aile üyeleri arasında sağlıklı etkileşimin oluşmasını sağlamaktır. Önemli olan altta yatan çatışmaların çözümünü sağlayarak aile üyelerinin geçmişlerinden etkilenen, oraya bağlı kalan bireyler olmalarının yerine şu anki gerçeklikle ilgilenmesi üzerine dururlar (Nichols ve Schwart, 1998). Bu yaklaşımda, bozukluğun ilk çocukluk yaşantıları ile ilişkisi olduğu varsayıldığından daha çok geçmiş odaklıdır (Nazlı, 2014).

Murray Bowen (1981), yaklaşımını şu ilkelere dayandırmıştır. Ona göre ailedeki iletişim kalıpları aile üyeleri tarafından öğrenilir ve bu iletişim kalıpları kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Zaten ailedeki üyelerin ve ailenin bütüncül davranışları da bu iletişim kalıplarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte aile, homeostatik dengeye sahip bir sistem olarak görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Vavien filminin aile danışmanlığı kuramları açısından analiz edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle Vavien filmi ve filmin ana karakterleri

tanıtılmıştır. Daha sonra filmdeki ana karakterlerin, filmin genelinin ve örnek sahnelerin yaşantısal/insancıl, yapısal ve psikoanalitik aile danışmanlığı kuramları açısından analiz edilmiştir. Filmin incelendiği aile danışmanlığı kuramlarının birçok temsilcisi olmasına rağmen bu çalışma yaşantısal/insancıl aile danışmanlığı kuramından Satir, yapısal aile danışmanlığı kuramından Minuchin, psikoanalitik aile danışmanı kuramından Bowen perspektifinden ele alınarak yapılmıştır. Böylelikle bu çalışmanın film analizi aracılığıyla gerek uzmanların yetiştirilmesi sürecinde eğitim amaçlı gerekse aile danışması sürecinde teknik olarak yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Vavien Filmi

Bu bölümde, Vavien filminin tanıtımı yapılarak konusuna ve olay akışına yer verilecektir. Bu açıdan öncelikle filmin künyesi, oyuncularını ve karakterler yer almıştır. Ardından filmin konusuna kısaca değinilerek filmdeki olay akışı öz bir şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 1. Vavien filmi künyesi, oyuncularını ve karakterleri (tr.wikipedia.org, 2020)

	Film Künyesi	Oyuncular	Karakterler
Yönetmen	Taylan Biraderler	Engin Günaydın	Celal
Yapımcı	Müge Kolat	Binnur Kaya	Sevilay
Senarist	Engin Günaydın	Settar Tanrıöğen	Cemal
Müzik	Atilla Özdemiroğlu	Serra Yılmaz	Vekil
Görüntü yönetmeni	Gökhan Tiryaki	Binnaz Ekren	Hanife
Sanat yönetmeni	Elif Taşcıoğlu	İlker Masum	Sabri
Kurgu	Bora Gökşingöl	Şinasi Yurtsever	Seyfi
Stüdyo	İmaj	Güneş Berberoğlu	Sibel
Dağıtıcı	UIP	Tayfun Sav	Terzi Fatih
Cinsi	Sinema filmi	Ercan Kesal	Süleyman
Türü	Kara Komedi	Nedim Suri	Mesut
Renk	Renkli	Yeşeren Güven	Nihal
Yapım yılı	2009		
Çıkış tarihi	18 Aralık 2009		
Ülke	Türkiye		
Dil	Türkçe		

Vavien, mutsuz aile tablosunu konu alan bir filmidir. Filmde ailenin erkeği olan Celal, karısını (Sevilay) sevmemekte, çocuğu (Mesut) ile de ilgilenmemektedir. Celal'in abisi (Cemal) ile birlikte çalıştıkları bir elektrik dükkânı vardır. Ancak işleri de kötü gitmekte ve borçları bulunmaktadır. Film genelde karı-koca-çocuk-abi arasında geçen ilişkileri ele almaktadır. Bu anlamda, sağlıksız aile yapısını, mutsuz kişileri ve ilişkilerini konu almaktadır. Karısı ile kötü bir ilişkisi olan Celal, ev ortamından ve aile sorumluluklarından uzaklaşmak adına abisi ile birlikte pavyona, âşık olduğu kadının yanına gitmektedir. Karısı ise kocasını sevmekte, ona aşırı bağıllık göstermekte ancak yurtdışından babasından gelen paraları da kocasından saklamaktadır. Bunun farkında olan Celal, bu paranın hepsini almak için zaten sevmediği karısını da öldürmeye çalışacaktır. Karısını, piknik dönüşü arabanın otomatik kapısı istemeden açılmış süsü vererek uçurumdan aşağıya atacaktır. Karısının öldüğü sanılırken birkaç gün sonra çıkıp gelecektir. Bu duruma çok şaşırın Celal, karısını kendisinin

attığını bildiğinden korkmaktadır. Bu korkusunu ve karısını öldürmek için yaptığı planı da abisi ile paylaşmaktadır. Abisi ilk başta çok kızsada da bir plan yapmakta ve Celal'in tüm parayı karısına tekrar iade etmesini istemektedir. Bunu kabul eden Celal tüm parayı karısına vermek için gittiğinde karısı kabul etmeyip sadece "seni istiyorum" demıştır. Bu durumdan sonra Celal karısının kendine karşı sevgisi ve iyi niyetinden ve de abisi ile arasında geçen diyalogdan etkilenerak artık karısı ve çocuğı ile son sahnelerde mutlu bir aile tablosu sergilemektedir.

Aile Danışmanlığı Kuramları ile Vavien Filmi Ana Karakterlerinin Analizi

Bu bölümde Vavien filmindeki ana karakterlerin analizine yer verilecektir. Ana karakterler Celal, Sevilay, Cemal ve Mesut olarak ele alınmıştır. Her ana karakter ayrı bir başlık altında incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle ilgili ana karakterin film içerisinde özellikleri aktarılmıştır. Daha sonra karakter insancıl/yaşantısal, yapısal ve psikoanalitik aile danışmanlığı kuramlarının bu çalışma içerisinde yer alan kavramları açısından öz bir şekilde değerlendirilecektir.

Celal Karakterinin Analizi

Celal, karısını sevmeyen, işleri yolunda gitmeyen, pavyonda çalışan kadına âşık olan, çocuğı ve ailesi ile ilgilenmeyen, yaşadığı hayattan mutsuz olup farklı bir hayat yaşama isteğı içinde bulunan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Celal, içinde bulunduğu sıradan hayattan memnun olmayıp farklı bir hayat çizmek için kendince planlar yapmaktadır. Ailesi ile mutlu olmayı denemek yerine onlara karşı sürekli öfkeli bir tavır takınmakta, bir yandan da istediğı bir hayatı yaşatmadıkları için aile üyelerine sitem etmektedir. Ancak diğer taraftan âşık olduğu kadına yakınlaşmak için gayet yumuşak davranmakta birçok yol denemektedir. Celal, kendi aile tablosu içinde mutluluğı bulabileceğini ve eşinin kendisini iyi niyetle çok sevdiğini tam anlamıyla anladığı zaman görebilecektir.

Yaşantısal/insancıl kuram açısından Celal, kendilik değeri düşük, kendine olan saygısı ve güveni olmayan bir pozisyonda yer almaktadır. Aile içerisinde olgun bir tarzda hareket etmemektedir. Aile içi sorumluluklarını ihmal etmektedir. Kendi eksikliklerini çocuğı ile tamamlamaya çalışmaktadır. Üretkenlik ve sevme kapasitesi düşüktür. Suçlayıcı bir iletişim tarzı benimsemektedir. Duygularını ifade etmeyen bir yapısı bulunmaktadır. Ancak sahip olduğu tüm bu olumsuz özelliklerine rağmen gelişme kapasitesini kullanıp iyi insan olmaya karar vermiştir. Yapısal kuram açısından Celal, eşi ile bağı bir ilişki yürütmemekte ve çocuğun yetiştirilmesi için eşi ile birlikte hareket etmemektedir. Celal, fonksiyonsuz aile yapısına neden olacak davranışlar sergilemektedir. Eş ve ebeveyn alt sistemindeki rollerini yerine getirmemektedir. Çekirdek aile üyelerine karşı katı sınırlar içerisinde olmaktadır. Eşi ile gücü paylaşmamakta ailedeki gücü tek başına elinde tutmaktadır. Psikoanalitik kuram açısından Celal'in tepkilerinin ve aldığı kararların genellikle duygusal sistem içerisinde değerlendirilip zihinsel sistemle yapılmadığı görülmektedir. Celal, aileye ait olma ile bireyselleşme arasındaki dengeyi de kuramamaktadır. Celal, kendisini ailesine ait hissetmemekte daha çok aileden aşırı derecede sağlıksız bir şekilde ayrıştığı gözükmektedir. Diğer taraftan da abisi ile ayrışamadığı saptanmaktadır. Celal aile karısı ile arasındaki ikili ilişkisine bir üçüncü kişi olarak âşık olduğu kadını dâhil etmektedir. Ayrıca yaşadığı gerilimi de çocuğına yansıtmaktadır.

Sevilay Karakterinin Analizi

Sevilay, kocasını iyi niyetiyle seven hatta ona karşı gereğinden fazla kendini ait hissedene ve bağımlılık derecesine gelen bir ilişki yapısı içerisinde dir. Kocası her ne yaparsa yapsın iyi niyeti ve sevgisi ile yaklaşmakta hatta onun yaptığı yanlışları bile görmek istememekte ve onu çevresine karşı da savunmaktadır. Sevilay'ın tek isteği eşinin onayını alarak onunla mutlu, sevildiğini hissettiği bir hayat sürmektir. Sevilay, ataerkil bir aile yapısında yetiştiğinden kendi çekirdek ailesinde de tamamen evin erkeğine bağılıdır hatta yanlışları olan bu erkekten ne yaşarsa yaşasın boşanmaktan bile korkmaktadır.

Yaşantısal/insancıl kuram açısından Sevilay, kendilik değeri düşük, kendine olan saygısı ve güveni olmayan bir pozisyonda yer almaktadır. Üretkenlik ve sevme kapasitesi yüksektir. Ancak özerlik ve farklılaşma düzeyleri düşüktür. Sakinleştirici bir iletişim tarzı benimsemektedir. Duygularını ifade etmeye çalışan bir yapısı bulunmaktadır. Gelişme kapasitesini kullanarak iyi insan olarak hayatını devam ettirmeye çalışmaktadır. Yapısal kuram açısından Sevilay, fonksiyonsuz aile yapısına neden olacak davranışlar sergilemektedir. Eş ve ebeveyn alt sistemlerini eşi ile bir araya gelerek oluşturamamasına rağmen bu rollerini kendi adına yerine getirmektedir. Çekirdek aile üyelerine karşı belirsiz sınırlar içerisinde olmaktadır. Eşinin ailedeki gücü tek başına kullanmasına boyun eğmektedir. Psikoanalitik kuram açısından Sevilay, tepkilerinin ve aldığı kararların genellikle duygusal sistem içerisinde değerlendirilip zihinsel sistemle yapılmadığı görülmektedir. Sevilay, aileye ait olma ile bireyselleşme arasındaki dengeyi de kuramamaktadır. Sevilay'ın ayrışmadığı daha çok eşi ile aşırı derecede birleşme çabasında girdiği gözükmektedir. Sevilay, baba ocağında babasının otorite olduğu bir ailede olduğundan kendi ailesine de bu durumu aktarmış ve evdeki otoritenin kocası olmasını da kabullenmiştir.

Cemal Karakterinin Analizi

Cemal, kendi halinde yaşayan, kardeşi ile birlikte ortak çalışan, yıllar önce eşini kaybetmiş, bazı zamanlar pavyona giden, sigarayı bırakmaya çalışan, kardeşi ile ilgilenen, ona fikirler veren bir yapıda karşımıza çıkmaktadır. Yeri geldiğinde kardeşi ile eğlenen, yeri geldiğinde kardeşine fikirler verip uygulatan, yeri geldiğinde kardeşini döven, yeri geldiğinde kardeşi ile dertleşen bir abi olarak görülmektedir.

Yaşantısal/insancıl kuram açısından Cemal, filmdeki diğer ana karakterlerin aksine kendilik değeri düşük bir pozisyonda değildir. Bir abi olarak sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Üretkenlik ve sevme kapasitesi iyi derecededir. Genelde uygun bir iletişim tarzına sahip olduğu söylenebilir. Duygularını ifade etmeyi tercih etmektedir. Gelişme kapasitesini kullanıp iyi insan olmak için çabalamaktadır. Yapısal kuram açısından Cemal, fonksiyonsuz aile yapısının devamına neden olacak davranışlar sergilemektedir. Abi-kardeş alt sistemindeki rollerini yerine getirmemektedir. Ayrıca kardeşi ile koalisyon içerisinde dir. Kardeşine karşı genelde belirgin sınırlar içerisinde olmaktadır. Psikoanalitik kuram açısından Cemal'in tepkilerinin ve aldığı kararların genellikle zihinsel sistemle yapıldığı görülmektedir. Cemal, ailenin içerisine dâhil olma ile bireyselleşme arasındaki dengeyi görece kuruyor gibi gözükse de ağırlıklı olarak bir abiye göre aile için önemli kararlarda gereğinden fazla müdahale edebilmektedir.

Mesut Karakterinin Analizi

Mesut, ergenlik döneminde olan evin tek erkek çocuğudur. Mesut karakterini incelediğimiz zaman, kendine güveni düşük, duygu ve düşüncelerini özellikle baskın baba otoritesi altında ifade edemeyen birisi olarak görülmektedir. Diğer taraftan Mesut, klasik bir ergenin içinde bulunduğu gelişim döneminde sergileyebileceği cinsel içerikler izleme, cinsel merak, karşı cinsle yaklaşma, içe kapanma vb. durumları yaşamaktadır.

Yaşantısal/insancıl kuram açısından Mesut, kendilik değeri düşük, kendine olan saygısı ve güveni olmayan bir pozisyonda yer almaktadır. Sorumluluklarını ihmal etmektedir. Üretkenlik ve özerklik kapasitesi düşüktür. Sakinleştirici bir iletişim tarzı benimsemektedir. Duygularını ifade etmeyen bir yapısı bulunmaktadır. Yapısal kuram açısından Mesut, fonksiyonelsiz aile yapısına neden olacak davranışlar sergilemektedir. Çekirdek aile üyelerinden katı sınırlara maruz bırakılmaktadır. Çocuk olarak ebeveyn alt sisteminden yeterince destek alamamaktadır. Ayrıca kardeş alt sistemi de yoktur. Psikoanalitik kuram açısından Mesut'un davranışlarının genellikle duygusal sistem içerisinde değerlendirilip zihinsel sistemle yapılmadığı görülmektedir. Mesut, yeterli derecede ailesinden ayrışmamıştır. Aile içi gerilim kendisine yansıtılmaktadır.

Aile Danışmanlığı Kuramları ile Vavien Film Sahnelerinin Analizi

Bu bölümde Vavien filmi aile danışmanlığı kuramları açısından analiz edilecektir. Aile danışmanlığı kuramları olarak insancıl/yaşantısal kuramdan Satir perspektifi, yapısal kuramdan Minuchin perspektifi, psikoanalitik kuramdan Bowen perspektifi açısından değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda, ilgili kuram açısından ele alınacak kavramlar ayrı başlıklar halinde verilecektir. Sırasıyla, her bir kavramın ne anlama geldiği, filmin genelinin kavram açısından analizi ve kavramın yer aldığı düşünülen sahne örneğine yer verilecektir. Tablo 2'de değerlendirilmeye alınan örnek sahnelerin zamanı, hangi kuram ve kavram açısından ele alındığı bulunmaktadır.

Tablo 2. Değerlendirilmeye alınan örnek sahnelerin zamanı, kuramı ve kavramı

Sıra	Zamanı	Olay	Kuram	Kavram
1.	30.38-31.01	Sevilay'ın komşusu ile fırında konuşması	Satir	Aile dengesi
2.	1.04.48-1.05.20	Cemal'in kardeşi Celal ile iyi-kötü insan üzerine konuşması	Satir	Aile Dengesi
3.	29.46-30.23	Celal'in oğlu Mesut ile arabada konuşması	Satir	Kendilik değeri
4.	28.20-28.42	Celal'in kahvaltı sofrasında aile ile konuşması	Satir	İletişim Biçimleri
5.	1.15.15-1.16.01	Ailenin her üyesinin farklı şeylerle uğraşması	Minuchin	Aile Yapısı
6.	27.30-27.45	Celal Mesut'a bağıırırken Mesut'u desteklemesi	Minuchin	Alt sistemler
7.	12.25-13.06	Mesut'a babası Celal'in bağıırması	Minuchin	Sınırlar
8.	05.15-05.46	Cemal'in Sevilay'la akşam Samsun'a gideceklerini konuşması	Minuchin	Gruplaşma/güç/koalisyon

9.	1.20.53- 1.21.50	Sevilay'ın Celal'le para konuşmasını	Bowen	Benliğe farklılaşma
10.	1.14.38- 1.15.20	Celal'in aşık olduğu Sibel'le tartışması	Bowen	Üçgen
11.	19.00- 20.00	Sevilay'ın babası ile telefon konuşması	Bowen	Kuşaklararası aktarım
12.	27.55- 28.15	Celal'in Mesut'la yüzündeki izin nedenini konuşma sahnesi	Bowen	Aile yansıtma süreci

Yaşantısal/İnsancıl Aile Danışmanlığı Kuramı ile Vavien Film Sahnelerinin Analizi

Bu bölümde insancıl/yaşantısal kuramdan Satir perspektifi açısından değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda, aile dengesi, kendilik değeri, iletişim ve etkilenme tekerliğine yer verilecektir. Sırasıyla, her bir kavramın ne anlama geldiği, filmin genelinin kavram açısından analizi ve kavramın yer aldığı düşünülen sahne örneğine yer verilecektir.

Aile Dengesi

Satir, ailenin denge sistemini önemsemiş ve bununla ilgilenmiştir. Ailenin kendi içerisinde bir denge içerisinde olması gerektiğini belirtmiştir. Yeni bir durum olsa bile ailenin bu yeni duruma uyum sağlayarak tekrar dengeye kavuşması için gereken düzenlemeleri yapması gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle aile içerisindeki bireylerin gelişme ve büyüme kapasitesinin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ailede denge sistemi açısından kuralların varlığını önemsemiştir. Özellikle duyguların ifade edilmesine yönelik kısımla ilgilenmiştir. Ailedeki her üyenin her türlü duygusunu ifade etmesine imkân tanınması gerektiğini belirtmiştir. Aile üyelerinin farklılıkları kabul edilirse, kendilerini ifade etmelerine fırsat verilirse, her türlü duygu ele alınır ve ailedeki fayda sağlamayan kurallar değiştirilirse aile üyelerinin gelişimi destekleneceğini ve ailenin denge içerisinde olacağını savunmuştur (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Innes, 2002; Kalk, 1985'ten akt. Nazlı 2014; Satir, 1964).

Vavien filminde denge içerisinde olmayan bir aile yapısı mevcuttur. Çünkü bu ailede bireylerin gelişme ve büyüme kapasitesine önem verilmemektedir. Her bir üye kendi var olan kapasitesine hem kendisi hem ailesi için kullanmamaktadır. Ailede denge olmasından ziyade her bireyin bireysel bir hayat sürdüğü gözlenmektedir. Bu ailenin dengesinin bozulmasının önemli bir nedeni Celal'in aşık olduğu kadının aile sistemini bozmasından kaynaklanmaktadır. Ne zaman Celal bu üçüncü kişiden vazgeçmiştir o zaman aile sağlıklı olan bir şekilde dengeye kavuşmuştur. Ailede denge kurulması için duyguların ifade edilmesi durumu da çok önemsenmektedir. Ailedeki üyelerden Sevilay ve Mesut, Celal'in baskısı altında kalmakta ve duygularını ifade edememektedir. Bu duruma örnek sahne aşağıda belirtilmiştir.

Sevilay'ın komşusu ile fırında konuştuğu sahne (30.38-31.01 dk)

Hanife: Alnının ortasında.

Sevilay: Hıı. İnsan soramıyor da hemen çıkışıyor bağırp çağırıyor. Bir de alnıma sıkacağım diyor.

Hanife: Bir yere vurdu öyleyse.

Sevilay: Ne bileyim yemeğe gittik dediydi.

Hanife: Lise işi

Sevilay:Hıı.

Hanife: Düştü mü acaba?

Sevilay: Ne bileyim.

Hanife: Lise işi olmuş mu?

Sevilay: Ne bileyim soramayınca öğrenemiyor ki insan.

Yukarıdaki sahnede de görüldüğü üzere Sevilay, eşi Celal için “insan soramıyor ki hemen çıkışıp bağırp çağırıyor” ve “ne bileyim soramayınca öğrenemiyor ki insan” şeklinde ifadeler kullanmaktadır. Bu durum, Sevilay’ın Celal’e merak ettiği, konuşmak istediği konuları rahatça soramadığının, kendisini ve duygularını eşine karşı rahat bir şekilde açıklayamadığının bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Cemal’in kardeşi Celal ile iyi-kötü insan üzerine konuşması (1.04.48-1.05.20)

Cemal: Dünyada iki türlü insan vardır: iyiler ve kötüler. Kötü senin elini sıktığında kafasında kırk türlü plan yapar. Onu oraya koyar, bunu buraya koyar; plan, plan, plan. Anladın mı? Ama iyiler öyle değildir, iyiler iyi insanlardır. Kötüler kötüdür, iyiler iyidir. Biz iyi insanlarız.

Yukarıdaki konuşmanın da çok önemli bir sahne olduğu değerlendirilmektedir. Bu konuşmada, Cemal, Celal’in etkilendiği bir konuşma yapmıştır. Celal, abisinin bu sözlerinden sonra uzakta olan karısına ona yaptığı kötülükler aklına gelmiş gibi bir bakışta bulunmuştur. Cemal’in bu sözleri filmin son sahnelerine doğru “iyi Celal”in ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Elbette bu dönüşümdeki tek faktör bu olarak görülemez ama bu konuşma büyük bir katkı sunmuştur. Cemal’in bu konuşmasının Celal’in içindeki iyi insan olma, gelişme, olgun insan olma, kapasitesini kullanma vb. olumlu yönlerini ortaya çıkarmada etkisi olmuştur. Sonuç olarak Celal, içindeki iyi insan olma kapasitesini açığa çıkarmıştır.

Kendilik Değeri

Kendilik değeri, Satir’in en önemsedığı kavramlardan birisidir. Kendilik değeri bireyin kendine karşı verdiği değer olarak adlandırılabilir. Bireyin kendine karşı duyduğu saygı ve güvenle ilişkilendirilebilir. Bireyin kendisini biricik ve değerli olarak algılamasıdır. Satir, aile üyelerinin kendini değerli hissetmelerini önemsemiştir. Çünkü böylelikle aile bireyleri büyüme ve gelişme fırsatını değerlendirerek olgun tarza hareket edebilmektedir. Özellikle ebeveynler başta olmak üzere ailedeki her bireyin öz güveninin gelişmiş olması önemlidir. Çünkü öz güveni gelişmemiş ebeveynler kendi yapmak istediklerini çocuklarının yapması istemektedir, bu durum da çocuklar için baskı unsuru oluşturmaktadır (Durak ve Fışiloğlu, 2007; Murdock, 2012; Satir, 2017).

Filmde ele alınan ailede bulunan karakterlerin kendilik değeri düşük olarak yorumlanmaktadır. Özellikle Sevilay’ın kendilik değerinin çok düşük olduğu film boyunca gözlemlenebilmektedir. Ailedeki tüm bireylerin kendilik değeri düşük olduğundan aile sağlıklı bir ailede olup hem bireyler hem aile gelişim kapasitesini kullanamamaktadır. Bu kavram için örnek sahne aşağıda yer almaktadır.

Celal’in oğlu Mesut ile arabada konuştuğu sahne (29.46-30.23)

Celal: Keşke okumaya hevesli olsan da ben de ceketimi satıp seni Ankaralarda, İstanbullarda filan okutsam. Ama bakıyorum, karşımda tam bir andavallı, tam bir mal. Ne dediğini anlar, ne dediğini

yapar... Oğlum senin kafan niye çalışmaz ya. Ben başkaları gibi çocuğumla gururlanamayacak mıyım? Benim oğlum şöyle, benim oğlum böyle diye hava atamayacak mıyım ya ben?

Yukarıdaki konuşmada görüldüğü gibi Celal oğlu Mesut'un okumasını istemektedir. Celal zamanında kendisi okumadığı için bunu çocuğu aracılığıyla yaşamak istemedir. Celal'in çocuğunu okutmak istemesinin bir nedeni de başkalarına karşı hava atmak gurur aracı olarak kullanmaktadır. Kendilik değeri düşük olan Celal, kendinin yapıp da değerli göreceği bir yönü olmadığından çocuğuna baskı yapmakta ve kendinde değerli bir şey görmediği için çocuğu aracılığıyla kendini değerli hissetmek istemektedir.

Kendilik değeri, Satir'in en önemseddiği kavramlardan birisidir. Kendilik değeri bireyin kendine karşı verdiği değer olarak adlandırılabilir. Bireyin kendine karşı duyduğu saygı ve güvenle ilişkilendirilebilir. Bireyin kendisini biricik ve değerli olarak algılamasıdır. Satir, aile üyelerinin kendini değerli hissetmelerini önemsemiştir. Çünkü böylelikle aile bireyleri büyüme ve gelişme fırsatını değerlendirerek olgun tarza hareket edebilmektedir. Özellikle ebeveynler başta olmak üzere ailedeki her bireyin öz güveninin gelişmiş olması önemlidir. Çünkü öz güveni gelişmemiş ebeveynler kendi yapmak istediklerini çocuklarının yapması istemektedir, bu durum da çocuklar için baskı unsuru oluşturmaktadır (Durak ve Fışiloğlu, 2007; Murdock, 2012; Satir, 2017).

Filmde ele alınan ailede bulunan karakterlerin kendilik değeri düşük olarak yorumlanmaktadır. Özellikle Sevilay'ın kendilik değerinin çok düşük olduğu film boyunca gözlemlenebilmektedir. Ailedeki tüm bireylerin kendilik değeri düşük olduğundan aile sağlıksız bir ailede olup hem bireyler hem aile gelişim kapasitesini kullanamamaktadır. Bu kavram için örnek sahne aşağıda yer almaktadır.

Celal'in oğlu Mesut ile arabada konuştuğu sahne (29.46-30.23)

Celal: Keşke okumaya hevesli olsan da ben de ceketimi satıp seni Ankaralarda, İstanbullarda filan okutsam. Ama bakıyorum, karşımda tam bir andavallı, tam bir mal. Ne dediğini anlar, ne dediğini yapar... Oğlum senin kafan niye çalışmaz ya. Ben başkaları gibi çocuğumla gururlanamayacak mıyım? Benim oğlum şöyle, benim oğlum böyle diye hava atamayacak mıyım ya ben?

Yukarıdaki konuşmada görüldüğü gibi Celal oğlu Mesut'un okumasını istemektedir. Celal zamanında kendisi okumadığı için bunu çocuğu aracılığıyla yaşamak istemedir. Celal'in çocuğunu okutmak istemesinin bir nedeni de başkalarına karşı hava atmak gurur aracı olarak kullanmaktadır. Kendilik değeri düşük olan Celal, kendinin yapıp da değerli göreceği bir yönü olmadığından çocuğuna baskı yapmakta ve kendinde değerli bir şey görmediği için çocuğu aracılığıyla kendini değerli hissetmek istemektedir.

İletişim Biçimleri

Satir'in yaklaşımında iletişim biçimleri önemli bir yer tutar. Ailedeki bireylerin kendi aralarında fonksiyonel ya da fonksiyonel olmayan iletişim biçimleri mevcuttur. Fonksiyonel yani sağlıklı olan iletişim biçiminde mesajların açık ve net bir şekilde iletilmesi, tutarlı olması, olduğu gibi ifade edilmesi, samimi olunması, karşıya değer verilmesi gerekmektedir. Fonksiyonel olmayan yani sağlıksız iletişim biçiminde ise aile üyeleri sakınleştirici, suçlayıcı, akılcı, patavatsız iletişim biçimlerinden birine başvurabilir. Sakınleştirici tavırda karşıyı memnun etme, alttan alma, kenara çekilme, geri adım atma; suçlayıcı tavırda yargılama,

öfkelenme, hata arama; akılcı tavırda sadece mantığa dayanıp duyguları önemsememe, mesafeli olma, soğuk davranma; patavatsız tavırda olayları umursamama, dikkatini vermeme, ilgilenmeme durumları hâkimdir. (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Murdock, 2012; Satir, 2017; Satir vd., 1991).

Filmdeki aile üyeleri arasında fonksiyonel olmayan bir iletişim biçimi gözlemlenmektedir. Çünkü aile üyeleri duygularını açıkça ifade etmemekte, birbirlerine karşı açık olmamakta, birbirlerine değer vermemektedir. Bunların yerine ailede fonksiyonel olmayan iletişim biçimleri mevcuttur. Aile içerisinde özellikle Celal'in diğer üyelere karşı suçlayıcı tarzı mevcuttur. Çünkü diğer üyelere karşı yargılayıcı, öfkeli bir yaklaşım içerisindeydir. Sevilay ve Mesut ise bu suçlayıcı tarz karşısında sakinleştirici tarzı sergilemektedir. Celal'in suçlamaları karşısında her ikisi de alttan alma, geri adım atma durumunda kalmaktadır. Film içerisinde bu iletişim tarzlarına ait birçok örnekten bir tanesi aşağıda verilmiştir.

Celal'in kahvaltı sofrasında aile ile konuşması (28.20-28.42)

Celal: Zaten alınma sıkacağım, olacağı bu. İşiniz gücünüz zarar, bıktım hepinizden. Bir mutluluk vermediniz bana.

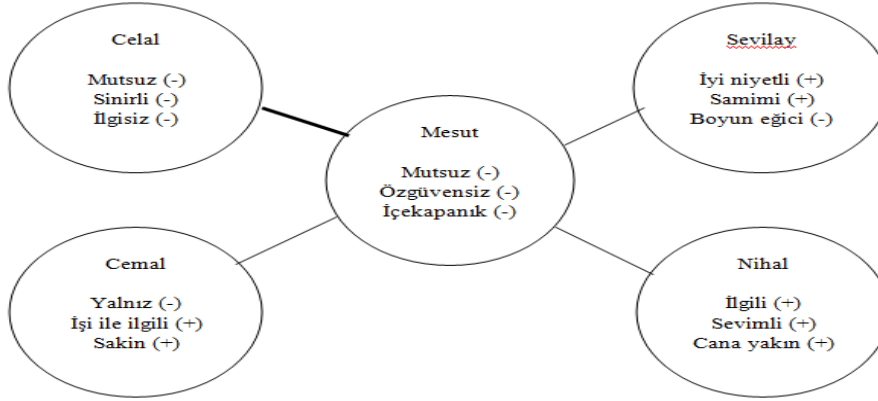
Yukarıda konuşmada Celal, kendi yaşadığı hayat ve duygu durumundan ailesini sorumlu tutmakta ve onları suçlamaktadır. Bu sahnede oğluna bağırılmaktadır ve ardından bu cümleleri ailesi için demektedir. Oğlu ve eşi de Celal'in bu konuşmasının ardından sessiz kalmakta, hiçbir şey demeyerek sakinleştirici tarzda tepki vermektedir.

Etkilenme Tekerleği

Etkilenme tekerleği diğer kişilerin birey üzerindeki etkisinin ele alındığı bir görseldir. Bu şekilde bireyin etrafında yer alan kişilerin birey üzerine ne gibi etkileri olduğu irdelenir. Bireyin hayatındaki diğer kişilerin hangi özelliklere sahip olduğu da böylece anlaşılabilir olmaktadır. Bu şekilde bireyin kendisi ortada bulunur ve çevresinde etkilendiği kişiler ve bu kişilere ait özellikler ifade edilir. Bireyi daha çok etkilediği düşünülen kişilerin de bireyle bağlantısındaki çizgiler daha kalın belirtilir (Satir vd., 1991).

Etkilenme tekerleği çizilecek kişi olarak çekirdek aileden seçim yapılmasının aile ilişkilerini ele almak açısından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Celal, diğer aile üyelerini daha etkileyen pozisyonda olduğu için uygun görülmemiştir. Sevilay etkilenen konumundadır ancak etkilendiği kişi daha çok Celal'dir. Mesut da etkilenen pozisyonundadır. Mesut'un evin çocuğu olmasından ebeveynlerinden etkilenmesi açısından ele alınması daha uygun görülmüştür. Böylelikle başta ebeveynleri olmak hayatındaki kişilerin kendisini nasıl etkilediği anlaşılabilir olacaktır. Bu bağlamda aşağıda Mesut'un etkilenme tekerleğine yer verilmiştir.

Şekil 1. Mesut'un etkilenme tekerleği

Yapısal Aile Danışmanlığı Kuramı ile Vavien Film Sahnelerinin Analizi

Bu bölümde yapısal kuramdan Minuchin perspektifi açısından değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda, aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, gruplaşma/güç/koalisyon, aile haritasına yer verilecektir. Sırasıyla, her bir kavramın ne anlama geldiği, filmin genelinin kavram açısından analizi ve kavramın yer aldığı düşünülen sahne örneğine yer verilecektir.

Aile Yapısı

Ailedeki bireylerin birbiri ile nasıl etkileşim kuracağı, kimin ne yapacağı, ne konuşacağı vb. durumları belirleyen tarzda ailenin kuralları vardır. Bu kurallar, ailede kimin hangi rolleri üstleneceğini de belirlemektedir. Bu anlamda her aile kendi yapısına özgü kurallara ve rollere sahiptir. Sağlıklı aile yapısında, aile üyelerinin gelişiminin sağlandığı, değişime ayak uydurulduğu, ailenin açık bir sistem olarak görüldüğü belirtilmektedir. Bunun tam karşısında sağlıksız olarak görülen ve fonksiyonelsiz aile yapısı olarak tanımlanan beş aile tipinden bahsedilmektedir. Bunlar: iç içe geçmiş aileler, kopuk aileler, ilgisiz ebeveyne sahip aileler, olgunlaşmamış ebeveyne sahip aileler, kocanın evine bağlı olmadığı ailelerdir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Minuchin, 1974; Minuchin, Lee ve Simon, 2006; Nazlı, 2014).

Filmdeki aile genel olarak incelendiğinde evin erkeklerinin birlikte çalıştığı, evin kadının hem çalışıp hem işleri yaptığı gözükmemektedir. Akşam saatlerinde de evin erkekleri dışarı çıkabilirken evin kadının dışarıda olduğu hiç gözlemlenmemiştir. Ailede, sağlıklı bir aile yapısı olmadığı, fonksiyonelsiz aile yapısı tiplerinden çoğuna sahip olduğu görülmektedir. Bu açıdan filmin genelinde bu fonksiyonelsiz aile tiplerine uygun birçok sahne vardır. Bu anlamda özellikle Celal'in tavırlarının kopuk bir aile yapısına neden olduğu görülmektedir. Yine Celal gönül maceraları ile uğraşmakta ve evine bağlı bir koca olarak gözükmemektedir. Yine evin ebeveynleri hem olgunlaşmamış tarzdadır hem de ilgisizdir. Söz konusu tespitlerden sadece birine yönelik örnek sahne aşağıda verilmiştir.

Ailenin her üyesinin farklı şeylerle uğraşması (1.15.15-1.16.01)

İlgili sahnede herhangi bir diyalog verilmediği için sahne kısaca anlatılarak analiz edilecektir. Söz konusu sahnede, tüm aile üyeleri birbirinden kopuk bir şekilde, birbiri ile ilgisiz bir şekilde hareket etmektedir. Celal, pavyondaki aşık olduğu kadının peşinde; Sevilay, evde tek başına hayatını düşünüp ağlamakla; Mesut, tek başına motorsikleti ile gezmekte; Cemal dükkanda vavieni yapmakla vakit geçirmektedir. Burada, aile üyeleri kendi uğraşlarının içerisinde kaybolmuş, birbirinden habersiz ve kopuk bir tarzda hayat sürmektedir.

Alt Sistemler

Aile üyeleri kendi içerisinde bir takım alt sistemler oluştururlar. Aile üyelerinin uyacağı kurallar, sergileyecekleri roller ve özellikle aralarındaki sınır dereceleri alt sistemler için önemli unsurlardır. Her ailede belli alt sistemler vardır. Bunlar çekirdek bir aile üzerinden ele alındığında en azından eş, ebeveyn ve kardeş sistemidir. Ayrıca aile içindeki her birey bir başka üyeye ihtiyaç duymaksızın tek başına da bir sistem oluşturabilmektedir. Yani aile, kendisi tek başına bir birimken bir de bu birim kendi altında gruplaşmalarla daha küçük birimlere de bölünebilmektedir (Minuchin, 1974; Minuchin vd., 2006).

Çekirdek bir ailede eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemi bulunur. Ancak bu ailede olması gereken eş ve ebeveyn alt sisteminin bile oluşmadığı gözlemlenmektedir. Çünkü eşlerin kendi aralarında birlikteliği gözlemlenmemekte ve eşler ebeveyn olarak da çocuğa karşı bir olup hareket etmemektedir. Kardeş alt sistemi de tek çocuk olduğundan çekirdek ailede mevcut değildir. Ancak çekirdek ailenin dışında Celal ve Cemal arasında bir abi-kardeş alt sisteminin olduğu gözlemlenmektedir. Çekirdek aile içerisinde de anne-çocuk alt sisteminin izleri görülmektedir. Bununla birlikte çekirdek ailede, her aile üyesinin kendi tek başına alt sistemlerinin de olduğu düşünülmektedir.

Celal Mesut'a bağırırken Sevilay'ın Mesut'u desteklemesi (27.30-27.45)

Celal: Ellerini yıkadın mı?

Mesut: Yıkadım baba.

Celal: Bundan sonra bana elimi yıkadım diye tekmil vereceksin. Anlaşıldı mı? Anlaşıldı mı?

Sevilay: Yıkadı, yıkadı.

Celal: Sen de arka çıkma şuna.

Yukarıdaki konuşmalarda, Celal'in Mesut'a bağırırken Sevilay'ın devreye girmesi var. Sevilay burada oğlu Mesut'un yanında yer almıştır. Hatta Celal, direkt olarak bu durumu "arka çıkma" diye ifade etmiştir. Bu sahnede Mesut zaten annesi kendisine yardımcı olup cevap vermeden cevap vermemektedir. Babasının baskın yapıdaki davranışlarına karşı annesi ile birlikte. Zaten daha sonra da annesinin öldüğü sanıldığı anda sevdiği kıza "babam beni sevmez, sadece annem severdi, ne yapacağım ben" şeklinde ifadeler kullanmıştır. Tüm bunlar, aile içerisinde anne-çocuk alt sisteminin yansıması görülebilmektedir.

Sınırlar

Ailenin, ailedeki alt sistemlerin ve aile üyelerinin ilişki örüntülerinin ne derecede olacağını belirleyen faktöre sınır denilmektedir. Sınırlar bahsedilen yapılar arasında ilişkilerin nereye kadar gideceğini belirlemektedir. Bu açıdan üç farklı sınır derecesinden bahsedilmektedir. Bunlardan birisi olan katı sınırlarda ilişki biçimi kopuk, bireyselliğin aşırı derecede ön planda olduğu, diğerlerinin çok önemsenmediği ve iletişime geçilmediği, kapalı

bir durum söz konusudur. Bu sağlıklı sınır yapısının tam karşısında yine bir uça yer alan diğer bir sağlıklı sınır yapısı da belirsiz sınırlardır. Belirsiz sınır yapısı da katı sınır yapısının tam tersi olacak şekilde bireyselliğin korunmadığı, iç içe geçmiş ilişkilerin olduğu, diğerleri ile aşırı derecede belirgin olmayan ilişkilerin olduğu bir durum söz konusudur. Bu iki sağlıklı sınır pozisyonunun tam ortasında yer alan ve sağlıklı olan sınır pozisyonu da belirgin sınırdır. Belirgin sınırlarda hem bireyselliğe hem ait olmaya dengeli bir şekilde verilirken, yeri geldiğinde diğerleri ile sağlıklı düzeyde ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte her ailede de eşler arası bağlılığın, tamamlayıcılığın ve eşler ile çocukların arasında da bir hiyerarşinin bulunması gerekmektedir (Fışiloğlu, 1992; Fişek 1993'ten akt. Nazlı, 2014; Minuchin, 1974; Nichols ve Schwartz, 1998; Üstündağ, 2015).

Filmdeki çekirdek aileye bakıldığında, sağlıklı olan her iki sınır türünün de aile içerisinde zaman zaman görüldüğü gözlemlenmektedir. Çünkü aile üyeleri arasında kopukluğun olduğu, birbirine önem vermedikleri ve kapalı oldukları gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bu yönüyle katı sınırlar bulunmaktadır. Bu anlamda, katı sınırların kopuk bir aile türü olduğu için daha baskın olduğu söylenebilir. Yine aile üyelerinin birbirlerinin bireysel alanlarına müdahale ettiği kısımlarda da belirsiz sınırlar görülmektedir. Çekirdek ailenin dışında yer alan Celal'in abisi Mesut'un ise diğerleri ile ilişkisinde ait hissederken bireyselliğini de göz önünde bulundurularak filmdeki diğer bireylere göre belirgin sınır yapısına daha çok uygun olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Celal ve Sevilay arasında ne bağlılık ne de tamamlayıcılık bulunmamaktadır. Ancak özellikle babanın davranışları neticesinde çocuğa karşı aşırı derecede hiyerarşi hissedilmektedir.

Mesut'a babası Celal'in bağırması (12.25-13.06)

Celal: Oğlum sen ellerini yıkadın mı?

Mesut: Yıkadım.

Celal: B*k yıkadın.

Mesut: Oğlum sen niye böylesin ya. Sen niye böyle gizli gizli işler çeviriyorsun oğlum. Sen niye başkalarının eşyalarına elini sokuyorsun lan.

Celal: Ben öyle bir şey yapmadım.

Mesut: B*k yapmadım.

Cemal: Neyse Celal uzatma. Çocuk "yok" diyorsa yapmamıştır.

Celal: Kaybol lan gözümden.

Mesut: Valla ben bir şey yapmadım.

Celal: Pis herif. Oğlum ben sana kaç defa söyledim lan. Başkalarının eşyalarına elini, kolunu, bacağına sokarsan. Vallahı!

Mesut: Tamam baba.

Yukarıdaki konuşmada Celal, Mesut'un başkalarının eşyasını kullanmasından dolayı tepkisini dile getirmektedir. Mesut, babası Celal'in gizlediği porno CD'lerini kendisinden izinsiz alıp izlemiştir. Bu sırada da Celal bu duruma şahit olmuştur. Celal, bu durumdan olan rahatsızlığını bu şekilde ifade etmiştir. Bu sahnede Celal, Mesut'un kendi özel alanına girmesine, sınırlarını aşmasına sinirlenmektedir. Dolayısıyla, bu sahnede belirsiz sınırın etkileri gözlemlenmektedir.

Gruplaşma, Güç ve Koalisyon

Gruplaşma aile etkinlik veya görev yapılırken aile üyelerinin destekleyici tarzda olup olmaması ile ilişkilidir. Ailede güç ise hem söz hakkını elinde bulundurma hem de bunun sorumluluğunu gerçekleştirme olarak karşımıza çıkmaktadır. Güç, ailedeki kuralları, rolleri, ilişkileri de şekillendirme becerisi olarak da görülmektedir. Koalisyon ise ailedeki üyelerin diğer tek bir üyeye karşı bir araya gelmesi anlamını taşır. Aile içindeki bazı gruplaşmalar fayda sağlarken bazıları faydasızdır. Örneğin çocukların gelişimi, eğitimi, ihtiyaçları, disiplini vb. konularında ebeveynlerin bir grup oluşturması oldukça fonksiyonelken; çocuğu bir ebeveynin diğer ebeveyne karşı yanına çekmesi ise fonksiyonel değildir (Gehring ve Feldman, 1988; Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Minuchin, 1974; Nazlı, 2014).

Filmdeki ailede özellikle gücün Celal tarafından tek başına kullanıldığı, Sevilay ile eşit bir şekilde paylaşılmadığı görülmektedir. Celal, gücü elinde tutarken gücün avantajlarını kullanmakta; ailede kendini dokunulmaz, sorgulanmaz hissetmekte; ancak gücün sorumluluğunu üstlenmemektedir. Celal, Sevilay ile gücü paylaşmadığı için de Mesut'un gelişimi, eğitimi, ihtiyaçlar, disiplini vb. konularda anne-baba olarak fonksiyonel bir grup oluşturamamaktadır. Filmde göze çarpan noktalardan birisi de Celal ve Cemal'in abi-kardeş olarak özellikle kendi aralarında özel yürütülen faaliyetlerde ve aldıkları kararlarda birlikte hareket edip Sevilay'a karşı koalisyon kurdukları görülmektedir. Bunun yanında sağlıklı bir şekilde aile içerisinde birlikteliğin sağlanıp üyelerin birbirini desteklediği bir gruplaşmanın olduğu olay olarak huzur evinin elektrik işinin alınmasında dayanışma görülebilir. Birçok tespitten sadece örnek olması adına aşağıda örnek bir sahne yer almaktadır.

Cemal'in Sevilay'la akşam Samsun'a gideceklerini konuşması (05.15-05.46)

Cemal: Yenge bir şey diyeceğim. Akşam Samsun'a gideceğiz. Celal söyledi mi?

Sevilay: Yoo.

Cemal: He bu bizim lise işi var ya.

Sevilay: Ne işi?

Cemal: İhale işi canım. Onu bir halledelim diyoruz.

Sevilay: Gecenin bir saati.

Cemal: Bu işler gece oluyor. İçki miçki.

Sevilay: Bana demedi.

Cemal: Bana dedi.

Sevilay: O zaman akşam yemeği yapmayayım.

Cemal: Yapma.

Sevilay: Sabah gelirsiniz o zaman.

Cemal: Sabahı bulur gelmesi etmesi.

Sevilay: İyi hadi kolay gelsin.

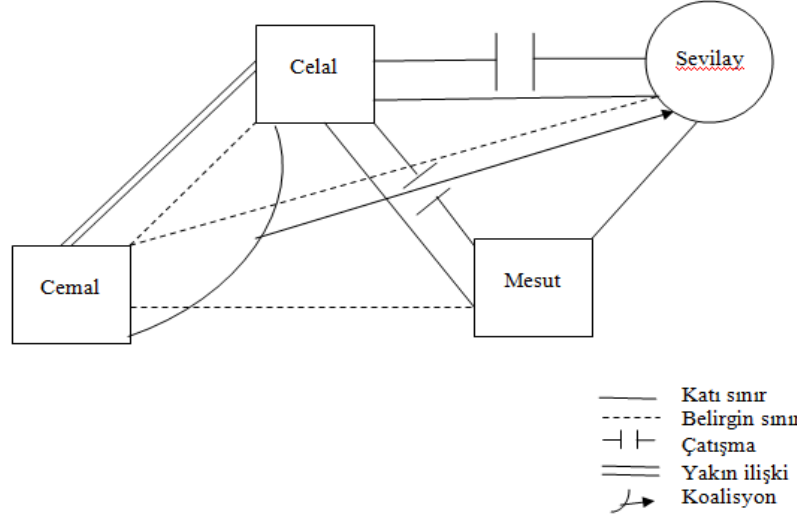
Cemal: Sağ ol, sana da.

Yukarıdaki konuşmada Cemal, Sevilay'a Celal ile birlikte Samsun'a gideceklerini söylemektedir. Samsun'a gitmelerinin sebebi olarak ise yalan söyleyerek ihale demektedir. Ancak ikisi birlikte abi-kardeş pavyona gidecektir. Bu sahnede olduğu gibi abi-kardeş Sevilay'a karşı bir koalisyon oluşturmuşlardır.

Aile Haritası

Aile haritası, aile yapısı hakkında önemli bilgileri edinme ve aile yapısını anlamlandırma açısından çok değerlidir. Aile haritası ailedeki sınırlar, alt sistemler, ilişkilerin düzeyi, ailenin fonksiyonelliği vb. hakkında aile ile ilgili önemli bilgileri saptamak amacıyla semboller aracılığıyla oluşturulan grafiklerdir (Minuchin vd., 2006).

Şekil 2. Aile haritası

Psikoanalitik Aile Danışmanlığı Kuramı ile Vavien Film Sahnelerinin Analizi

Bu bölümde psikoanalitik kuramdan Bowen perspektifi açısından değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda, benliğe farklılaşma, üçgen, kuşaklar arası aktarım, genogram, aile yansıtma sürecine yer verilecektir. Sırasıyla, her bir kavramın ne anlama geldiği, filmin genelinin kavram açısından analizi ve kavramın yer aldığı düşünülen sahne örneğine yer verilecektir.

Benliğe farklılaşma

Bu kavram, iki kavramla ilişkilendirilmektedir. Bunlar birleşme ve ayrışmadır. Benliğe farklılaşma, bireyin hem kendi olabilmesi hem de aile ile birlikte olabilmesini ifade etmektedir. Birey, bir yandan ailesi ile birleşirken diğer yandan da farklı biri olarak onlardan ayrılmaktadır. Bu kavram bireyin ailesi ile birleşme/ayrışma düzeyini göstermesinin yanı sıra ailedeki bireylerin duygusal ve zihinsel sistemleri arasındaki birleşme/ayrışma düzeyini de ifade etmektedir. Farklılaşma düzeyi yüksek bireyler, kendi kararlarını verebilen, sorumluluğunu alabilen, aileye kendini ait hissetmesine karşın farklı bir birey olarak da hareket edebilen, aynı zamanda zorlu yaşam olaylarına karşı akılcı kararlar alıp mücadele edebilen kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece bu kişiler kendini değerli gören, yüksek benlik saygısına sahip, kendine ait inançları, ilkeleri ve değerleri olan kişiler olarak tutarlı benliğe sahiptir. Diğer taraftan farklılaşma düzeyi düşük bireyler ise onay ihtiyacı içerisinde olan, daha çok bağımlı hareket eden, zorlu yaşam olaylarına karşı daha çok duygusal anlık tepkiler verip mücadele edemeyen kişilerdir. Bu kişiler de kendini güvenmeyen, dışarıdan yönlendiren, semptom geliştirmeye yatkın kişiler olarak sahte benliğe sahiptir (Bowen, 1981; Kerr ve Bowen, 1988).

Filmdeki karakterler incelendiğinde, karakterlerin benliğe farklılaşma düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Sevilay'ın Celal'dan kendisini ayrı düşünemediği, bağımlı hareket ettiği, onayı almak istediği, sürekli memnun etme çabasında olduğu gözlemlenmektedir. Yine Sevilay'ın kendi çekirdek ailesini kurmasına karşın kök ailesinden özellikle babasından ayrışamadığı da gözlenmekte ve babasının istekleri doğrultusunda hareket etmektedir. Celal'in ise abisinden ayrışamadığı, işini tamamen abisinin kontrolünde yaptığı, kendisi için çok önemli bir kararda (para konusu) tamamen abisinin fikrine göre hareket ettiği gözlemlenmektedir. Yine Mesut, babasının yanında çalışma ve ayrışma düzeyi düşük görülmektedir. Tüm bu karakterler, ayrıca zihinsel sistemini duygusal sistemden de ayrıştıramamak da ve genellikle duygusal sisteme göre davranışlar sergilemektedir. Bu anlamda filmde birçok sahne ele alınabilmekte ancak örnek olması açısından birine aşağıda yer verilmektedir.

Sevilay'ın Celal'le para konusunu konuşması (1.20.53-1.21.50)

Sevilay: Ben para pul istemiyorum Celal, ben seni istiyorum. Sen olmasan ne işe yarar para? Ben bunu anladım, ne olursun yanımdan gitme. Sen benim her şeyimsin. Sen olmazsan ben yaşayamam. Her yerlerimde sen varsın. Ne olursun gitme. İstemiyorum para senin olsun. Her şeyim sensin Celal, senden başka hiçbir şeyim yok. Ne olursun gitme.

Yukarıda ifadelerden de anlaşıldığı gibi Sevilay tüm hayatını Celal'e bağlamıştır. Celal olmadan kendisinin olmayacağını belirtmiştir. Böylelikle aslında kendisi ayrışmak yerine eşi ile tamamen birleştiğini ifade etmiştir.

Üçgen

Aile içindeki etkileşimin olduğu en küçük birim üçgendir. Ailede her şey yolunda ise sistemde iki kişi bulunabilir. Ancak ilişkilerde bir sıkıntı mevcutsa aile içinden ya da dışından bir kişi iki kişilik sisteme üçüncü kişi olarak girer ve üçgen oluşur. Üçgende amaç oluşan sıkıntının sonlanmasıdır ancak her zaman üçgende olumlu olan bu beklenti gerçekleşmeyebilir. Üçgene katılan kişinin farklı etkileri olabilir (Bowen, 1981; Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Kerr ve Bowen, 1988).

Filmde aile içi sıkıntılar mevcut olduğundan ve aile içi stres düzeyi yüksek olduğundan eş sistemine dışarıdan üçüncü kişiler dâhil olmaktadır. Zaten ailede doğal bir anne-baba-çocuk üçgeni mevcuttur. Bu üçgende, gönül işi olan baba-ailesine bağlı fedakâr anne-ergen çocuk bulunmaktadır. Yine karı-koca arasındaki stresli ilişkiye müdahale edip düzenleyici bir rol üstlenen abinin dâhil olduğu bir üçgen görülmektedir. Ayrıca, karı-koca arasındaki ilişkiye kocanın gönül işinden dolayı başka bir kadının dâhil olması da bozucu bir etki yapmaktadır. İlgili tespitlerden sadece birine örnek teşkil eden sahne aşağıda verilmiştir.

Celal'in aşık olduğu Sibel'le tartışması (1.14.38-1.15.20)

Sibel: Ne var Celal?

Celal: Naber.

Sibel: Ya sen laftan sözden anlamıyor musun?

Celal: Yok ya, ondan değil de.

Sibel: Ya git şuradan be.

Celal: Ayıp oluyor ama.

Sibel: Ne ayıbı lan? Asıl senin yaptığın ayıp. Ne arayıp duruyorsun.
Celal: Yok ya ben hatırını sormak için.
Sibel: S*çtırtma lan hatırına. Ya git şuradan be.
Celal: Yok ya ondan değil de.
Sibel: Lan git şuradan.
Celal: O zaman parayı ne yapalım.
Sibel: S*çtırtma lan parana. Yok lan sana para mara. Alaaddin!
Celal: Tamam ya gerek yok. Tamam.

Yukarıda konuşma Celal ile bu konuşmaya kadar sürekli peşinden koştuğu kadın arasında geçmektedir. Celal, karısını sevmemekte ve başka bir kadına aşıktır. Kadın istememesine rağmen sürekli onunla iletişim kurmaya çalışmaktadır. Hatta kendisinin o kadar borcu olup sıkıntı yaşamasına rağmen gizlice eşinin paralarından alıp kadına vermiştir. Bu sahneye kadar kadını takibi sürdürmüştür. Yani kadın karı-koca ilişkisinde üçüncü bir kişi olarak sürekli var olmuş ve ilişkiyi bozmuştur. Celal, bu sahneden sonra artık kadınla bağını koparmıştır. İşte kadınla bağını kopardığı bu sahne artık kadını aile sisteminin dışına attığı zamandır. Zaten artık aşık olduğu bu kadından ümidi kesince de karısına tekrar yakınlaşmaya başlamıştır. Tabiki filmin sonuna doğru Celal'in eşine ve ailesine yakınlaşmasının, iyi davranmasının ve ilgilenmesinin tek nedeni bu durum değildir. Ancak bu durum da aile ilişkisinden bir üçüncü kişinin ailede neden olduğu bozucu etkinin sonlanması nedeni ile önemli bir etken olarak görülmektedir.

Kuşaklar arası aktarım

Aile bireylerinin kendi çekirdek ailesindeki yapıların daha önceki kuşaklardan getirdiğine, bireylerin davranışları, ilişki biçimleri, sıkıntılı durumlarla baş etme biçimleri vb. durumların kendi kök ailesinde süreçlerin yansması olduğu, bu durumların kuşaktan kuşağa aktarıldığı düşünülmektedir. Yani ailenin dinamikleri, ailedeki duygusal sistem sonraki kuşakları da etkilemekte ve içinde bulunduğu ailenin dinamiklerini, duygusal sistemini de belirlemektedir (Bowen, 1981; Gladding, 2012).

Filmde en büyük kuşakla ilgili çok fazla bilgi edinilememektedir. Sadece Sevilay'ın babası ile ilişkisi kısa kısa sahnelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan Sevilay'ın kendi kök ailesinden nasıl etkilendiği ile ilgili bir sahne örneği incelenecektir. Bununla birlikte, kendi anne-babasının Mesut üzerindeki etkilerine bakıldığında ise özellikle babası tarafından çok etkilendiği, babasının davranışları ve kişilik özellikleri üzerinde etkisi baskın olarak görülmektedir. Mesut'un çevreyle bağının fazla olmaması, üretkenliğinin az olması, cinselliğe yönelimi, özgüveninin düşük olması vb. bir üst kuşağı olarak babasının Mesut üzerine etkisini göstermektedir. Örnek sahneye aşağıda yer verilmiştir.

Sevilay'ın babası ile telefon konuşması (19.00-20.00)

Babası: İyi akşamlar.
Sevilay: Buyur baba.
Babası: Aldın mı parayı.
Sevilay: Aldım baba.
Babası: Bak onların hangi tarih olduğunu, kaç euro olduğunu hepsini detay detay yaz.
Sevilay: Yazıyorum baba, merak etme.
Babası: Bankanın verdiği kâğıtların hiç birini atma.

Sevilay: Hepsini biriktiriyorum baba.
Babası: Celal nasıl?
Sevilay: İyi baba.
Babası: B*k iyi.
Sevilay: Vallaha baba. Son zamanlarda aramız çok güzel oldu.
Babası: O senin paranı seviyor.
Sevilay: Baba öyle deme. Celal öyle biri değil.
Babası: B*k değil. Bana mı anlatıyorsun o sarı çiyanı.
Sevilay: Vallaha değil.
Babası: Ona parandan bahsetme.
Sevilay: Bahsetmem.
Babası: Ne yapar eder cebinden alır o parayı o.
Sevilay: Baba, şöyle aksi konuşma. Celal öyle biri değil ki. Yani o ne kadar iyi bir insan, düşünen, yardım eden...
Babası: Hızlı hızlı anlat.
Sevilay: Ne?
Babası: Hızlı hızlı anlatsana ya. İki saattir ne anlatıp duruyorsun, para yazıyor burada. Annenle konuşacak mısın?
Sevilay: Konuşurum.
Babası: Kızınla konuşacak mısın? Kızın kızın! Bu da daha anlayacak da gelecek de para yazıyor. Almanya demek para demek. Bir şey diyor musun?
Sevilay: Selam ederim, annemin ellerinden öperim. Kendinize çok...
Babası: Uzatacak mısın?
Sevilay: Yok, baba.
Babası: Hadi iyi akşamlar.

Yukarıdaki konuşmalarda görüldüğü gibi Sevilay'ın babası baskın tiptir. Sevilay'ın konuşmalarını sürekli kesmektedir. Konuşmalardan Sevilay'ın, babasının egemen olduğu, ataerkil bir aile yapısında büyüdüğü düşünülmektedir. Çünkü babası telefon konuşmasında kızına ve anlattıklarına değer vermemekte, eşinin kızı ile konuşmasını bile önemsememektedir. Evde erkeğin sözünün geçtiği görülmektedir. Sevilay'ın annesi de kök ailesinde babası tarafından baskılanmıştır. Sevilay aynı şekilde şu anki çekirdek ailesinde de kök ailesinde olduğu gibi babası tarafından değer görülmeyen bir anne yerine kendisi, sözünü dinlediği boyun eğdiği babası yeri eşi bulunmaktadır. Sevilay, bu anlamda kendi kök ailesindeki yaşantılarını kendi çekirdek ailesine aktarmıştır. Ayrıca Sevilay'ın babasının paraya çok değer verdiği konuşmalarından gözlemlenmektedir. Sevilay'da babası ile ilişkisinin para üzerinden yürümesi ve baskın babasının dediklerine boyun eğip harfiyen yapması aile içi sıkıntılara da neden olmaktadır. Çünkü Sevilay babasının dediği gibi paraları saklamakta, eşinin maddi sıkıntıları olmasına rağmen destek olmamaktadır. Bu nedenle zaten bu para saklama konusu gündeme gelmekte ve aile içinde karı-koca arasındaki gerilimi de arttırmaktadır.

Aile Yansıtma Süreci

Ailede içerisinde anne-babanın farklılaşma düzeyi düşükse bu olgunlaşmamış yapılarını çocuğa yansıtırlar. Çünkü çocuk anne-babaya bağlı, savunmasız ve farklılaşma düzeyi düşüktür. Dolayısıyla anne-baba arasındaki sağlıklı ilişki biçimi çocuğa yansıtılmış olur (Bowen, 1981; Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Nazlı, 2014).

Film incelendiği zaman, ebeveyn figürlerinin ikisinin de olgunlaşmamış yapıda olduğu görülmektedir. Zaten ailede sürekli bir gerginlik ve sağlıklı iletişim tarzları mevcuttur. Bu

durum da doğrudan Mesut'a etki etmektedir. Özellikle babası tarafından sürekli baskılanmakta, ailedeki sıkıntılar kendisine yansıtılmakta, babasının yaklaşımından aşırı derecede etkilenmektedir. Buna örnek bir sahne aşağıda yer almaktadır.

Celal'in Mesut'la yüzündeki izin nedenini konuşma sahnesi (27.55- 28.15)

Celal: Surat ne lan. Bir dön hele. Dön, dön, dön. Suratına ne oldu?

Sevilay: Mobilletten düşmüş.

Mesut: Mobilletten düştüm.

Celal: İyi b*k yedin. İyi b*k yedin. Aferin sana. Oldu mu? Aferin sana. İşiniz gücünüz zarar ya.

Mesut: Mobillete bir şey olmadı.

Yukarıdaki konuşmada, Celal'in aile içerisindeki ve hayata karşı olan mutsuz, öfkeli tavrının çocuğuna yansıtıldığı gözükmektedir. Celal, Mesut'la konuşurken kendinde bir şey olup olmadığını sormak yerine içinde bulunduğu maddi sıkıntıların nedeni ile de bu sıkıntılarını direkt yansıtarak motorsikleti düşünerek Mesut'a çıkmıştır.

Sonuç

Aile yapısı iyi niyetlerle kurulan bir yapıdır. Ancak aile içerisinde bireylerin istekleri, ihtiyaçları, beklentileri vb. durumlardan dolayı bu yapıda aksamalar olabilmektedir. Bu durumu gidermek için de ailenin başvurabileceği kaynaklardan birisi de profesyonel danışma hizmeti almaktır. Aileyi ele alış şekline göre de farklı aile danışma kuramları mevcuttur. Bunlardan yaşantısal/insancıl, yapısal ve psikoanalitik aile danışmanlığı kuramları bu çalışma kapsamında ele alınmıştır. Söz konusu kuramların aileye yaklaşımı Vavien filmi üzerinden analiz edilerek anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bu şekilde film üzerinden ilerlemek hem bu becerileri kazanmaya çalışan uzmanların eğitiminde kullanılabilmesi hem de destek almaya gelen aileye karşı bir terapötik teknik olarak kullanılabilmesinden önemli görülmektedir.

Çalışma kapsamında, Vavien filmi ana karakterleri olan Celal, Sevilay, Cemal ve Mesut üç perspektiften incelenmiştir. Celal, yaşantısal/insancıl perspektiften kendilik değeri düşük, olgun tarzda olmayan, sorumluluklarını üstlenmeyen, üretkenlik ve sevme kapasitesi düşük, suçlayıcı bir iletişim tarzına sahip bir yapıdadır. Yapısal perspektiften eşi ile bağlılığı olmayan, eş ve ebeveyn alt sistem rollerini yerine getirmeyen, gücü tek başına elinde tutan bir kişidir. Psikoanalitik perspektiften duygusal sistemle davranan, sağlıklı şekilde ailesinden ayrılan, eşi ile ilişkisine başka kadını dâhil eden, gerilimini oğluna yansıtan bir karakterdir. Sevilay, yaşantısal/insancıl perspektiften kendilik değeri düşük, üretkenlik ve sevme kapasitesi yüksek, özerkliği düşük, sakinleştirici iletişim tarzına sahip, iyi insan olmaya çalışan yapıdadır. Yapısal perspektiften, eş ve ebeveyn alt sistemini eşi ile oluşturamamasına rağmen kendi rollerini yapmakta, belirsiz sınırlarla hareket etmekte, eşinin gücüne boyun eğmektedir. Psikoanalitik perspektiften, duygusal sistemi baskın, eşi ile ayrışamadığı, baba ocağından gördüğü gibi kocanın otoritesini kabullenmiştir. Cemal, yaşantısal/insancıl perspektiften, kendilik değeri iyi derecede, üretken ve seven yapıda, uygun iletişim tarzına sahip, gelişme kapasitesini kullanmaya çalışmaktadır. Yapısal perspektiften, abi-kardeş alt sistem rollerini yerine getiren, kardeşi ile koalisyon kuran, kardeşi ile belirgin sınırlar içerisindeki. Psikoanalitik perspektiften, genelde zihinsel sistemini kullanan, çekirdek aileye karşı dengeli bir mesafede gözükmesine rağmen aile içi önemli kararlarda Celal'e fazla müdahalede bulunabilmektedir. Mesut, yaşantısal/insancıl perspektiften, kendilik değeri

düşük, üretkenlik ve özerkliği düşük, sakinleştirici tarzda iletişim sürdüren; yapısal perspektiften, aile üyelerinin ilgilenmediği, onlar tarafından katı sınırlara maruz bırakılan, ebeveyn alt sisteminden destek alamayan; psikoanalitik perspektiften, duygusal sistemi baskın, ailesinden ayırışmamış ve gerilime maruz kalan konumdadır.

İnsancıl/yaşantısal kuram perspektifinden analiz yapmak için aile dengesi, kendilik değeri, iletişim ve etkilenme tekerleği kavramlarına yer verilmiştir. Söz konusu aile denge içerisinde olmayan, üyelerin gelişme kapasitesini desteklemeyen, ait olmanın düşük olduğu, duyguların ifade edilmediği yapıdadır. Bu kavram açısından örnek olarak Sevilay'ın duygularını ifade edemediğini söylediği ve Celal'in içindeki iyi insan olma kapasitesini açığa çıkarmasına katkısı olan abisinin konuşmasına yer verilmiştir. Çekirdek ailedeki tüm bireylerin kendilik değeri düşük yorumlanmaktadır. Bu kavram açısından kendilik değeri düşük babanın oğlu aracılığı ile bunu yükseltme çabasının olduğu sahne incelenmiştir. Ailede iletişim biçimi olarak fonksiyonel olmayan tarzdan Celal suçlayıcı, Sevilay ve Mesut sakinleştirici tarzdadır. Örnek sahne olarak, Celal'in suçlayıcı tarzından bir kesit incelenmiştir. Etkilenme tekerleğinde ise evin çocuğu olarak Mesut'un diğerlerinden nasıl etkilendiği görselleştirilmiştir.

Yapısal kuram perspektifinden, aile yapısı, alt sistemler, sınırlar, gruplaşma/güç/koalisyon, aile haritası kavramlarına yer verilmiştir. Ailenin fonksiyonsuz aile tiplerinden kopuk, evine bağlı olmayan koca, olgunlaşmamış ve ilgisiz ebeveyn tiplerini sergilediği değerlendirilmektedir. Örnek sahne olarak, tüm aile üyelerinden birbirinden kopuk olduğu bir sahne verilmiştir. Çekirdek ailede eş, ebeveyn, kardeş alt sisteminin işler olmadığı; anne-çocuk ve abi-kardeş alt sistemlerin işler olduğu gözlemlenmiştir. Örnek olarak, anne-çocuk alt sisteminden kahvaltıda masasındaki konuşmada annenin çocuğu desteklediği sahne alınmıştır. Çekirdek aileye bakıldığında katı sınırlar baskın olduğu arada belirsiz sınırların da olduğu görülmüştür. Bu kapsamda Celal'in oğlu Mesut'a kendi özel eşyalarını kullandığı için kızdığı sahne analiz edilmiştir. Ailede gücün erkek (Celal) tarafından tek başına kullanıldığı, Celal'in ayrıca abisi ile koalisyon yaptığı düşünülmektedir. Örnek olarak, Cemal'in Sevilay'a Samsun'a gidecekleri sahnede yalan söyleyerek Celal ile koalisyonuna yer verilmiştir. Bu kısımda son olarak aile haritasına yer verilmiştir.

Psikoanalitik kuram perspektifinden, benliğe farklılaşma, üçgen, kuşaklar arası aktarım, genogram, aile yansıtma süreci kavramlarına yer verilmiştir. Çekirdek ailedeki karakterlerin ayırışma düzeyinin düşük olduğu ve duygusal sistemlerinin baskın olduğu görülmektedir. Örnek olarak, Sevilay'ın Celal'e, kendi olmadan bir hiç olduğunu ifade ettiği sahne analiz edilmiştir. Aile içerisinde birçok üçgen bulunduğu düşünülmektedir. Bunlar, eve bağlı olmayan koca-fedakâr anne-ergen çocuk, karı-koca-abi, karı-koca-yasak aşk olarak değerlendirilmektedir. Örnek olarak Celal'in aşık olduğu kadınla konuşmaları ele alınmıştır. Sevilay'ın kendi kök ailesinden çekirdek ailesine aktardığı kalıplar olduğu düşünülmektedir. Örnek olarak, Sevilay'ın babası ile telefon konuşmaları değerlendirilmiştir. Ailedeki karı-koca ilişkisindeki gerilimin çocuğa yansıtıldığı görülmüştür. Örnek olarak, Celal'in oğlu Mesut'a sinirlendiği sahne incelenmiştir.

Söz konusu kuramlar açısından Vavien filmi karakterleri, filmin geneli ve örnek sahneler analiz edilmiştir. Özellikle ülkemiz literatürü incelendiği zaman, film analizi çalışmalarının azlığı ve birden çok kuram açısından film analizinin ise çok nadir olduğu gözlemlenmektedir. Yine aynı durum filmin genelinin kuramlar açısından incelenmesi ve

karakterlerin analizi için de geçerlidir. Bu çalışmaya benzer şekilde filmler birden çok kuramın perspektifinden daha bütüncül ve kapsayıcı bir şekilde karakterler de analiz edilerek ele alınabilir. Söz konusu kuramların kavramlarının açıklamasının yanında bu kavramların somut şekilde yer aldığı sahnelerin incelenmesi bu alanda eğitim alan uzmanlara katkısının olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda ruh sağlığı uzmanlarının eğitimlerinde bu çalışmadan yararlanılabilir. Yine uzmanların eğitimlerinde farklı film ve kuramlara dayalı analizler yapılarak öğrenmelerin daha kalıcı ve ilgi çekici olması sağlanabilir. Eğitim alan uzmanların mevcut film analizlerini irdelemelerinin yanı sıra kendilerinin de kuramlarla ilişkili olabilecek filmleri seçip analiz etmeleri eğitim süreçleri açısından katkı sağlayabilir. Yine terapötik amaçlı olarak benzer yapıya sahip ailelerde etkisi olması amacıyla film analizlerinden yararlanılabilir.

Kaynakça

- Bowen, M. (1981). Therapy in the practice psychotherapy. G. Berenson & H. White. (Ed.) In *Annual Review of Family Therapy*. Human Sciences Press.
- Carlson, J., Sperry, L. ve Lewis, J. A. (1997). *Family therapy: Ensuring treatment efficacy*. Thomson Brooks/Cole Publishing Co.
- Cheung, M. (1997). Social construction theory and the Satir model: Toward a synthesis. *The American Journal of Family Therapy*, 25(4), 331-343.
- Durak, E. Ş., & Fıfıloğlu, H. (2007). Film analizi yöntemi ile Virginia Satir aile terapisi yaklaşımına bir bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 43-62.
- Fıfıloğlu, H. (1992). Yapısal aile terapisi modeli ve bir vaka. *Psikoloji Dergisi*, 7(27), 10-14.
- Gehring, T. M., & Shirley Feldman, S. (1988). Adolescents' perceptions of family cohesion and power: A methodological study of the family system test. *Journal of Adolescent Research*, 1, 33-52.
- Gladding, S. T. (2012). *Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları*. İ. Keklik & İ. Yıldırım (Çev. Ed.) PDR Yayınları.
- Goldenberg, I., & Goldenberg, H. (2008). *Family therapy an overview*. Brooks/Cole Cengage Learning.
- [https://tr.wikipedia.org/wiki/Vavien_\(film\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Vavien_(film)), 21.12.2020, 19.50.
- Innes, M. (2002). Satir's therapeutically oriented educational process: A critical appreciation. *Contemporary Family Therapy*, 24(1), 35-56.
- Kerr, M., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation*. W.W. Norton & Company.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Harvard University Press.
- Minuchin, S., Lee, W. Y., & Simon, G. M. (2006). *Mastering family therapy: Journeys of growth and transformation*. John Wiley & Sons.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları*. F. Akkoyun (Çev. Ed.) Ankara: Nobel Yayınları.

- Nazlı, S. (2014). *Aile danışmanlığı*. Anı Yayıncılık.
- Nichols, M., & Schwartz, R. (1998). *Family therapy*. Foreword by Salvador Minuchin. Allyn and Bacon.
- Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi, kavramlar ve yöntemler*. Kaknüs Yayınları.
- Satir V. (2016). *Temel aile terapisi*. S. A. Yeniçeri. (Çev.) Beyaz Yayınları.
- Satir, V. (2017). *İnsan Yaratmak*. S. A. Yeniçeri. (Çev.) Beyaz Yayınları.
- Satir, V. (1964). *Conjoint family therapy: A guide to theory and technique*. Science& Behavior Books, Inc.
- Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gamori, M. (1991). *The Satir model: Family therapy and beyond*. Science and Behavior Books.
- Sharf, R. S. (2008). *Theories of psychotherapy and counseling concepts and cases*. Thomson Brooks/Cole.
- Swingewood, A. (1998). *Sosyolojik düşüncenin kısa tarihi*. O. Akınhay (Çev.) Bilim ve Sanat Yayınları.
- Üstündağ, A. (2015). Yapısal aile danışmanlığı ve bir olgu örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 113-126.

Extended Abstract

The family is a structure established with good intentions. However, there may be disruptions in this structure due to the requirements, needs, expectations of individuals in the family. One of the resources that the family can apply to overcome this situation is to get professional counseling. There are different family counseling theories according to the approach to the family. In this study, experiential/humanistic, structural and psychoanalytic family counseling theories are based. Vavien film has been analyzed according to these theories.

In the study, Celal, Sevilay, Cemal and Mesut, the main characters of Vavien, were examined from three perspectives. From an experiential/humanistic perspective, Celal has a low self-esteem, immature style, does not take on responsibilities, has a low productivity and loving capacity, and has an accusatory communication style. From a structural perspective, he is a person who has no attachment to his spouse, does not fulfill the roles of spouse and parent subsystem, and holds power alone. From a psychoanalytic perspective, he is a character who behaves emotionally, separates from his family in an unhealthy way, includes another woman

in his relationship with his wife, and reflects his tension on his son. Sevilay has a low self-esteem, high productivity and loving capacity, low autonomy, calming communication style, and tries to be a good person from an experiential/humanistic perspective. From a structural perspective, fulfill the roles of spouse and parent subsystem, act with uncertain borders, submit to the power of the spouse. From a psychoanalytic perspective, it is seen that her emotional system is dominant, she cannot separate from her husband, and she accepts her husband's power. Cemal has a good self-esteem, productive and loving structure, appropriate communication style, tries to use his development capacity from an experiential/humanistic perspective. From a structural perspective, he fulfills the role of elder brother, forms a coalition with his brother, and draws certain borders with his brother. Although he seems to be at a balanced distance from the family, he can interfere too much with Celal in important family decisions from a psychoanalytic perspective. Mesut, from an experiential/humanistic perspective, has low self-esteem, low productivity and autonomy, and maintains calming communication; from a structural perspective, uninterested by family members, exposed to strict borders by them, unsupported from the parent subsystem; from a psychoanalytic perspective, he is in a position that uses the emotional system, cannot be separated from his family, and is exposed to tension.

Analyzes were made with the concepts of family homeostasis, self-esteem, communication styles and the wheel of influence from the perspective of humanistic/experiential theory. This family is in a structure that is not in balance, does not support the development capacity of the members, is low in belonging, and emotions are not expressed. As an example, 2 scenes are included. The first is the scene where Sevilay says she cannot express her feelings. The second is Celal's conversation with his brother. Individuals in the family have low self-esteem. As an example, the scene of the father with low self-esteem with his son was examined. As a form of communication in the family, Celal is accusatory, Sevilay and Mesut are calming. As an example scene, a section of Celal's accusatory style was examined. In the wheel of influence, it is visualized how Mesut, as the child of the house, is affected by the others.

Analysis were made with the concepts of family structure, subsystems, borders, grouping/power/coalition, family map from the perspective of structural theory. In this family, detached, disloyal husband, immature and uninterested parent family types are exhibited. As an example, a scene in which all family members are disconnected is examined. An example of the subsystem is the conversation at the breakfast table from the mother-child subsystem. In the family, there are often strict borders and sometimes uncertain borders. In this context, the scene where Celal gets angry with Mesut has been analyzed. Power in the family is used by Celal alone. Celal is also forming a coalition with his older brother. As an example, the scene where Cemal lied to Sevilay was examined. Finally, the family map is included.

Analyzes were made with the concepts of differentiation of self, triangle, multigenerational transmission, genogram, and family projection process from the perspective of psychoanalytic theory. The level of separation of the characters in the family is low and their emotional systems are dominant. As an example, the scene in which Sevilay expresses to Celal that she is nothing without him is analyzed. There are many triangles in the family. As an example, Celal's conversations with the woman he loves were examined. Sevilay transferred some patterns to her family. As an example, telephone conversations with

Sevilay's father were examined. The tension in the parent relationship in the family is reflected to the child. As an example, the scene where Celal gets angry with his son Mesut is examined.

In terms of theories, Vavien movie characters, the movie in general and sample scenes were analyzed. Especially in the literature of our country, there are very few studies on multiple theory film analysis. The same is true for the overall analysis of the film and character analysis. Similar to this study, films can be analyzed more holistically. In this context, this study can be used in the training of mental health professionals. In addition, analyzes based on different films and theories can be made in the training of experts. Film analyzes can be used in families for therapeutic purposes.